

Seminar and Research Methods

Lecture 10

Sahraei

<https://sci.razi.ac.ir/~sahraei>

چگونه

یک سمینار

یا

یک دفاع موفق از پایان نامه

ارائه کنیم؟

مقدمه

ارائه خوب، هنرک است لازم، تحسین برانگیز و آموختن؟

چه کنیم تا سمینارهاک مفید و جذاب داشته باشیم؟

روش صحیح ارائه چیست؟

اهمیت ارائه خوب

- تحقیق بدون ارائه خوب، کم ثمر است.
- یکی از اهداف مهم آموزشی در دانشگاه‌های خوب دنیا:
  - پرورش توان ارائه شفاهی (وکتبی)
- دانشجویان باید این توان را در حد عالی کسب کنند.

تعریف سمینار

یک یا مجموعه‌ای از ارائه‌ها که شفاهی است که در یک زمینه خاص پژوهشی انجام می‌شود.

ساختار یک سمینار

یک سمینار خوب دارای بخشهای زیر است:

■ مقدمه

- بیان کنید سمینارتان درباره چیست.
- مسئله را به اختصار تعریف کنید.

■ انگیزه

- توضیح دهید که چرا این موضوع را انتخاب کرده‌اید.
- بگویید که موضوع تحقیق شما از چه جهت جالب و مفید است.

■ تاریخچه

- بگویید دیگران در حل این مسئله تا چه حد پیش رفته اند.
- آیا دیگران مسئله مورد نظر شما را حل نکرده اند؟

■ دستاورد

- یافته‌های خود را درباره مسئله مورد نظر بطور اختصار ارائه دهید.
- روش شما دارای چه ویژگی‌هایی است و چرا به جواب مناسب منجر می‌شود.
- جزئیات را در حد مناسب با در نظر گرفتن وقت توضیح دهید.
- همواره یافته‌های خود را از یافته‌های دیگران بطور مشخص جدا کنید.

■ جمع بندی

- خلاصه آنچه را که گفتید بیان کنید.
- بیان کنید که در چه مرحله‌ای هستید و چه مراحل را در پیش دارید.
  - شاید کسی به شما پیشنهاد مفیدی بکند.
- مسائل باقی مانده‌ای را که در راستای تحقیق شماست نشان دهید.
  - شاید کسی در جستجوی مسئله‌ای جدید باشد.
- به تناسب وقت و نوع سمینار و نیز نوع مخاطبان، بخشهایی از سمینار میتواند کم رنگتر از بخشهای دیگر ارائه شود.

اخلاق ارائه سمینار

■ رعایت حق شناسی و احترام نسبت به:

- حاضرین که با حضور خود به نظرات شما احترام گذاشته‌اند.
- دعوت کنندگان که کار شما را ارزشمند شمرده‌اند.
- محققانی که نظرشان را مورد بررسی و نقد قرار می‌دهید.
- افرادی که در پیشرفت تحقیق شما سهمی داشته‌اند.

■ رعایت صداقت و فروتنی هنگامی که:

- اهمیت مسئله خود را بیان می‌کنید.
- از اهمیت یافته‌های خود سخن می‌گویید.
- مزایا و معایب کار خود را بر می‌شمارید.
- از حاضرین انتقاد (بجا یا نابجا) می‌شنوید.

هدف در سمینار

■ در ارائه سمینار، هدف است:

- فایده رساندن و فایده بردن از ارائه مطالب
- ایجاد زمینه برخورد افکار و همکاری علمی
- ایجاد انگیزه در دیگران برای مطالعه مقالات شما

■ در ارائه سمینار، هدف نیست:

- ارائه تمام جزئیات یک مسئله
- ارائه تمام آنچه که شما درباره یک موضوع خاص میدانید.
- به تحسین واداشتن دیگران در مقابل هوش و استعداد خود

ماهها قبل از ارائه

- یک ارائه خوب بر پایه تحقیق خوب استوار است.
- باید انجام دهید:
  - مطالعه فراوان پیرامون مسئله مورد نظر
  - تفکر عمیق در جهت پیدا کردن راه حل خوب
  - زحمت زیاد برای نشان دادن عملی و مناسب بودن راه حل
  - اهتمام بسیار برای نوشتن دقیق، منظم و شفاف یافته ها
- حالا احتمالاً حرفی برای گفتن دارید که دیگران به شنیدن آن علاقمندند.

مدت ارائه

- بسته به نوع سمینار مدت زمان ارائه متفاوت است.
- همواره از مدت زمان اختصاص داده به ارائه خود مطلع شوید.
- عنوان و محتوای سمینار خود را با توجه به مدت انتخاب کنید.

هفته قبل از ارائه

- نمایه (اسلاید) های خود را با توجه به مخاطبان خود تهیه کنید.
  - لغات و اصطلاحات قابل درک بکار ببرید.
  - حوصله شنونده را در نظر گرفته به میزان مناسب وارد جزئیات شوید.
  - با بکار بردن شکل و مثال در جای مناسب به درک شنونده کمک کنید.
- سمینار خود را در تنهایی و سپس در حضور دوستان تمرین کنید.
  - اشکالهای ارائه خود را مشخص کرده رفع کنید.
  - تعداد نمایه و مدت مناسب نمایش هر یک را بدست آورید.

روز قبل از ارائه

- بارها ارائه خود را تمرین کنید، ولی جملات خود را حفظ نکنید.
- آخرین تصحیحات را انجام دهید.
  - کلیه اغلاط نوشتاری (املائی، انشائی و نشان‌گذاری) را حذف کنید.
  - اشتباهات هرچند کوچک نشانه بی دقتی شما تلقی خواهد شد.
  - از دوستی بخواهید که نمایه های شما را به دقت به منظور تصحیح بخواند.
- از فایل ارائه خود چند نسخه پشتیبان تهیه کنید و در روز ارائه به همراه داشته باشید.
- شب قبل از ارائه، خواب و استراحت کامل داشته باشید تا روز بعد در بهترین وضعیت روحی باشید.

ساعت قبل از ارائه

■ حتماً حتماً حتماً محل سمینار را بررسی و تجهیزات ارائه را امتحان کنید.

□ در غیر این صورت با اشکالی غیر منتظره مواجه خواهید شد.

□ اگر در شروع ارائه، تجهیزات درست کار نکند روحیه شما تضعیف و وقت حاضران تلف خواهد شد. از این امر جداً پیشگیری کنید.

در زمان ارائه

- با لباسی مناسب و ظاهری آراسته در مقابل حاضرین قرار بگیرید.
- چهره ای آرام و مطمئن نشان دهید.
- در شروع، در جایی که احتیاج به معرفی است، خود، دانشگاه خود و همکاران خود را معرفی نمایید.
- روی صندلی ننشینید.
- روبروی حاضرین ایستاده به آنها نگاه کنید.
- مانع دیدن تخته یا پرده نمایش نشوید.
- با عذر خواهی شروع نکنید.
- مثلاً "از اینکه وقت شما را می گیرم پوزش می خواهم."

- شتابزده سخن نگویند و کلمات را واضح ادا کنید.
- از روی نمایه ها نخوانید. جملات از قبل حفظ شده نگویند.
- به موضوع توجه کنید. زبان بطور طبیعی افکار شما را دنبال خواهد کرد.
- صدای خود را طوری تنظیم کنید که به دورترین فرد برسد.
  - در سالن بزرگ از میکروفن استفاده کنید.
- بطور مبهم یا نجوا گونه سخن نگویند.
- به بحث دو طرفه با یکی از حاضرین نپردازید.

■ از اشاره گر جهت اشاره به شکلی که در باره آن صحبت می کنید استفاده کنید.

□ ترجیحاً از اشاره گر چوبی یا فلزی استفاده کنید. دنبال کردن نوع نوری (لیزری) برای چشم خسته کننده است.

■ از دائماً حرکت دادن بیجای بدن یا اشاره گر پرهیزید.

■ ولی خشک و بی حرکت نیز نباشید.

■ در صدای خود، شوق و علاقه به موضوع را برسانید.

■ با آهنگ یکنواخت سخن نگویید.

□ زیرا توجه حاضرین را از دست می دهید.

در پایان ارائه

- در خاتمه، مطالب خود را جمع بندی کنید.
- ختم ارائه را به وضوح با جمله ای اعلام کرده منتظر سئوالات بمانید.
- مثل: ”صحت من به پایان رسید. از توجه شما متشکرم.“
- مثل: ”ارائه من به پایان رسید. با تشکر از وقتی که به من دادید، آماده پاسخ گوئی به سئوالات هستم.“

در زمان پرسش و پاسخ

- اجازه بدهید گوینده سؤال خود را کامل کند. صحبت او را قطع نکنید.
- پس از شنیدن کامل سؤال بهتر است آنرا برای حاضرین (در صورت لزوم به بیان مناسبتر) تکرار کنید تا:
  - هم خود و هم سؤال کننده از درک درست آن اطمینان حاصل کنید.
  - دیگر حاضرین نیز بهتر متوجه سؤال و جواب آن شوند.
- در صورتیکه جواب طولانی یا از علاقه و حوصله حاضرین خارج است، پاسخ کامل را به بعد از جلسه موکول کنید.

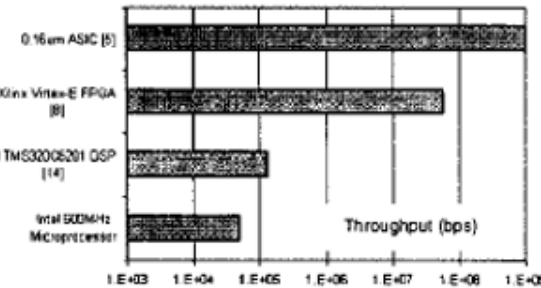
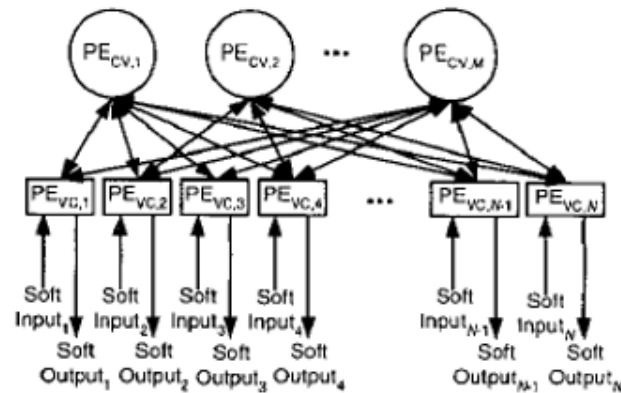
- پاسخ دادن با لحن تهاجمی یا تدافعی نشانه ضعف تلقی می‌شود.
- اگر پاسخ سئوالی را نمیدانید جمله "نمیدانم ولی میتوانم جواب سئوال شما را بعدا پیدا کنم" بسیار بهتر از تقلای بیهوده یا دادن جواب غلط است.

محتواک اسلایدها

- هر نمایه (اسلاید) را به بیان یک یا دو نکته اختصاص دهید.
- نمایه ها باید سیر منطقی روان و مناسبی را دنبال کنند.
  - حین تمرین سیر منطقی بهینه را پیدا کنید.
- در هر نمایه، تعداد خطوط نوشته را بسیار محدود کنید.
  - خلاصه نویسی کنید.
  - پاراگراف ننویسید.
- از کپی کردن و الصاق نوشته و فرمول از مقالات در نمایه ها خودداری کنید.
  - زیرا بی کیفیت بنظر می آیند.

■ استفاده از شکل و نمودار بر استفاده از نوشته ترجیح دارد.

- شکل از نوشته جذابتر و گویاتر است.
- از شکل‌های بدون کیفیت استفاده نکنید.
- مآخذ شکلها و نمودارها ذکر گردد.

دو نمونه شکل بد که اسکن یا کپی شده اند.

- در جای مناسب، از مثالهای ساده و گویا بهره بگیرید.
- پس از هر چند نمایه، یادآوری کنید که تا به حال چه گفته‌اید و حالا چه می‌خواهید بگویید.
- در نتیجه حاضرین صحبت شما را راحت‌تر دنبال خواهند کرد.
- چند نمایه فرعی که برخی از جزییات را بهتر نشان دهد آماده کنید.
- نمایه‌های فرعی را تنها در صورت لزوم نشان دهید.
- مثلاً در زمان پرسش و پاسخ
- یا در صورت اضافه آوردن وقت و علاقه حاضرین
- عبور سریع و بدون توضیح از روی نمایه‌ها آزاردهنده است.
- لذا نمایه‌های فرعی را پس از آخرین نمایه اصلی (نمایه پایانی) قرار دهید.
- نمایه‌ها را شماره گذاری کنید.

■ از فونت درشت و خوانا (نظیر این) استفاده کنید.

□ از فونت ریز (مثل این) اکیداً اجتناب کنید..

■ از مخلوط کردن بی دلیل فونت‌ها خودداری کنید.

■ در استفاده از رنگ افراط نکنید.

□ بعضی از رنگها سخت رویت می شوند.

□ برخی از ترکیب رنگها خوشایند نبوده حتی زننده اند.

□ رنگ متفاوت را برای رساندن یک پیام ویژه بکار ببرید.

■ تاکید را با زیرخط یا حروف پررنگ نشان دهید.

■ به یاد داشته باشید که سادگی زیباست.

جلوه‌هاک نمایشی در اسلایدها

- استفاده زیاد و بیجا از جلوه‌های نمایشی (animation) اثر منفی دارد.
- اتلاف وقت هنگام تهیه و نمایش
- ایجاد حواس پرتی و اغتشاش ذهنی برای شما و شنونده
- ایجاد این تصور که جلوه‌های نمایشی پیشی است بر ضعف محتوا.
- جاذبه یک سمینار علمی در محتوا و نحوه ارائه آن است.
- جلوه‌های نمایشی را برای تبلیغات و بازاریابی نگه دارید.

- شیوه نمایش
- خط به خط
- یا گام به گام
- مثل آنچه که مشاهده می کنید
- میتواند آزار دهنده باشد.
- تنها در صورت لزوم و
- به مقدار کم از آن بهره بگیرید.

رعایت وقت

- در زمان ارائه، محدوده وقت را اکیداً و جداً رعایت کنید.
  - با خارج شدن از وقت، از حوصله حاضرین نیز خارج می‌شوید.
  - حاضرین برای وقت خود برنامه ریزی کرده‌اند. احترام به وقت دیگران شرط ادب است.
- لذا مکرراً به ساعت نگاه کنید.
- برای کوتاه کردن ارائه، در حالتی که وقت کم آورده‌اید، طرح قبلی داشته باشید.

- جلسه دفاع از رساله یک جلسه مهم علمی است.
  - عکاسی، فیلم برداری، آوردن گل و شیرینی و نظایر آن مخل اهداف جلسه است.
  - تمام تشریفات را به بعد و بیرون از جلسه موکول نمایید.

■ نکات و توصیه‌هایی جهت بهبود کیفیت ارائه سمینار دانشجویان ارائه گردید.

■ توصیه های ارائه شده وحی منزل نبوده ولی حاصل تجربیات دیگران است. آنها را به تناسب موقعیت بکار ببندید.